

Høringsnotat for havstrategiens indsatsprogram

Havstrategiens indsatsprogram og beskyttede havstrategiområder var i høring fra den 28. september til 20. december 2023. Miljøministeriet har modtaget 36 høringssvar fra brancheorganisationer, natur- og friluftorganisationer, private virksomheder, lokale sammenslutninger, kommuner og en tænketank. Høringssvarene er sammenfattet i dette høringssnotat sammen med Miljøministeriets svar herpå. Forslag til konkrete tekstrettelser er indført i den endelige version af indsatsprogrammet og ikke omtalt i dette høringssnotat. Forslag, der vedrører nye indsatser, medtages i det løbende arbejde frem mod havstrategiens næste indsatsprogram (2027), mens forslag, der vedrører andre ministerier, videreformidles til dem og ikke kommenteres yderligere her.

Høringssvar vedrørende beskyttede områder vil blive besvaret samtidigt med besvarelsen af høringssvar til Danmarks Havplan og vil derfor ikke blive behandlet yderligere her. Detaljer vedrørende den præcise geografiske placering af beskyttede områder samt restriktioner inden for områderne vil derfor blive publiceret i et tillæg til indsatsprogrammet, som forventes offentliggjort senest i juni 2024.

Overordnet om indsatsprogrammet

Nye indsatser og direktivets 2020-målsætning

Øresundsvandsamarbejdet, Stevns Kommune, Tænketanken Hav, WWF og Danmarks Naturfredningsforening mener, at indsatsprogrammet bør rumme flere konkrete indsatser til forbedring af havmiljøet i stedet for primært at omfatte eksisterende indsatser. WWF påpeger, at mange af indsatserne er betingelser eller værktøjer for de egentlige indsatser, og at det er uklart, hvordan de bidrager til at opnå en god miljøtilstand.

Danmarks Naturfredningsforening, WWF, Sammenslutningen af "Nej tak"-foreninger og Tænketanken Hav vurderer, at indsatsprogrammet er utilstrækkeligt, og at det ikke lever op til havstrategidirektivets og havstrategilovens bestemmelser om at opnå eller opretholde en god miljøtilstand i havmiljøet senest i år 2020. Tænketanken Hav og Danmarks Naturfredningsforening foreslår at forbedre indsatserne eller fastlægge flere nye indsatser i et tillæg til indsatsprogrammet.

Miljøministeriet er enig i, at god miljøtilstand ikke er nået eller nås med dette indsatsprogram. Mange indsatsers fulde effekt ses ikke med det samme. Endvidere mangler der på flere områder viden om effekter, kilder og hvilke indsatser, der vil kunne være relevante. Men de mere end 150 indsatser i indsatsprogrammet, som direkte eller indirekte påvirker havmiljøet positivt, bringer Danmark et skridt på vejen. Særligt fremhæves væsentlige indsatser som udpegning af de første strengt beskyttede havområder. Indsatsprogrammet leverer dermed et vigtigt bidrag til at leve op til EU's biodiversitetsstrategi og den globale biodiversitetsaftale (Kunming-Montreal-aftalen).

Gap-analysen og vurdering af indsatsbehov

Tænketanken Hav og Dansk Jægerforbund mener, at gap-analysen bør offentliggøres, og tænketanken gør desuden opmærksom på, at den er udarbejdet i 2021 for første høringsversion af Danmarks Havplan og inden der blev truffet beslutning om en acceleration af udbygningen af havvind. Tænketanken Hav mener derfor, at indsatsprogrammet er udarbejdet på et forældet vidensgrundlag. Tænketanken Hav mener desuden, at vurderingerne i gap-analysen ikke er detaljerede nok.

Det er korrekt, at gap-analysen er udarbejdet før høringsversionen af Danmarks Havplan samt før en række beslutninger om udbygning af vindenergi på havet, som derfor ikke er afspejlet i gap-analysen. Gap-analysen er en 10-årig fremskrivning, som derfor generelt indeholder en række usikkerheder. Gap-analysen vurderes dog, at bidrage som et udgangspunkt for at forstå udfordringer og behov for indsatser i havmiljøet. Miljøministeriet vurderer, at gap-analysen opfylder kravene til en gap-analyse og tilstrækkeligt belyser behovet for indsatser.

Gap-analysen vil blive offentliggjort på Miljøstyrelsens hjemmeside sammen med indsatsprogrammet.

Finansiering og afgifter

Tænketanken Hav ønsker en større finansiering af havstrategiens indsatsprogram og foreslår, at der skabes ny finansiering gennem eksempelvis afgifter, som er målrettet adfærdsændringer. WWF foreslår, at havnaturfonden bliver permanent. Sammenslutningen af "Nej tak"-foreninger foreslår, at al brug af eller færden på havet (med undtagelse af privatpersoner) påføres en afgift, og at det sker på samme konkurrencemæssige vilkår som anden virksomhed i Danmark.

Miljøministeriet kan oplyse, at havnaturfonden er finansieret fra 2024-2030, og at der undersøges muligheder for medfinansiering. Der er endnu ikke taget stilling til fonden efter 2030. Miljøministeriet takker for forslagene om afgifter, som kan tages med videre i drøftelserne om Danmarks Havstrategi III, og bemærker i den forbindelse, at en række aktiviteter på havet allerede i dag er afgiftsbelagte, eksempelvis råstofindvinding.

Miljømål

Danmarks Naturfredningsforening, WWF og Tænketanken Hav mener ikke, at havstrategiens miljømål er tilstrækkelige. Danmarks Naturfredningsforening og WWF mener blandt andet, at flere af miljømålene ikke lever op til kravene for at være et miljømål (deltagelse i internationale møder, indsamling af data osv.). Tænketanken Hav ønsker, at der fastsættes nye, ambitiøse miljømål i 2024 og opfordrer til, at de fastsættes i en bekendtgørelse.

Miljøministeriet bemærker, at havstrategiens indsatsprogram adresserer de miljømål, der blev fastsat i første del af den anden danske havstrategi fra 2019. Miljøministeriet vil tage bemærkningerne fra DN, WWF og Tænketanken Hav i betragtning ved udarbejdelsen af miljømål i den kommende planperiode. Miljømålene er kun bindende for offentlige myndigheder og reguleres derfor ikke ved bekendtgørelse.

Tærskelværdier

Tænketanken Hav påpeger, at der er fastsat tærskelværdier, der ikke er indarbejdet i indsatsprogrammet. For de områder, hvor der ikke er fastsat tærskelværdier, ønsker Havsamarbejdet Østjylland, at disse fastsættes snarest, så der kan iværksættes de rette indsatser. WWF ønsker, at der opstilles midlertidige miljømål og indsatser, da der trods manglende tærskelværdier i mange tilfælde er tilstrækkelig viden.

Tænketanken Hav ønsker, at tærskelværdierne vedlægges som et fagligt bilag til en bekendtgørelse om miljømål. Det bør angives i bekendtgørelsen, hvordan der skal tages højde for tærskelværdierne i planer og projekter samt i konkrete afgørelser truffet af statslige, regionale og kommunale myndigheder.

Miljøministeriet bemærker, at havstrategiens indsatsprogram adresserer de miljømål, der blev fastsat i første del af den anden danske havstrategi fra 2019. Tærskelværdierne udvikles løbende i enten regionalt eller EU-regi, og således vil den kommende tilstandsvurdering (2024) og indsatsprogram (2027) for havstrategi III indarbejde de tærskelværdier.

Brug af undtagelsesbestemmelser

WWF og Rådet for grøn omstilling udtrykker bekymring for, om undtagelsesbestemmelser bliver benyttet som erstatning for ambitiøse miljømål og indsatser, og begge organisationer savner mere veldokumenterede begrundelser. Særligt for deskriptor 5 om eutrofiering. Tænketanken Hav og Danmarks Naturfredningsforening mener, at undtagelsesbestemmelsen vedrørende naturlig forsinkelse kun kan anvendes, når alle nødvendige indsatser er implementeret, og dette mener de to organisationer sammen med Foreningen for skånsomt kystfiskeri ikke er tilfældet for flere deskriptorer, bl.a. eutrofiering og miljøfarlige stoffer. Tænketanken Hav og Danmarks Naturfredningsforening sætter endvidere spørgsmålstegn ved, om brugen af undtagelsesbestemmelserne vedrørende eutrofiering er juridisk korrekte. Tænketanken Hav og Danmarks Naturfredningsforening foreslår derfor, at alle de fornødne indsatser indskrives i et tillæg til indsatsprogrammet. Tænketanken Hav foreslår helt generelt, at der indarbejdes ad hoc-foranstaltninger i indsatsprogrammet, fordi der benyttes undtagelsesbestemmelser.

Danmarks Naturfredningsforening og Tænketanken Hav mener, at regeringen bør komme med anbefalinger til handlinger på EU eller internationalt niveau, når undtagelsesbestemmelsen vedrørende "handling eller undladelse, som Danmark ikke er ansvarlig for" tages i brug. Derudover mener Tænketanken Hav, at ikke-forringelsesprincippet muligvis træder i kraft ved brug af de nævnte undtagelser, og at det derfor bør fremgå af indsatsprogrammet, hvordan yderligere forringelse af havmiljøet forebygges.

Det er Miljøministeriets vurdering, at ministeriets anvendelse af undtagelser er i overensstemmelse med havstrategidirektivets bestemmelser.

Derudover arbejder ministeriet aktivt i forskellige regionale arbejdsgrupper for at styrke et regionalt samarbejde om at opnå en god miljøtilstand.

Brug af en økosystembaseret tilgang

Tænketanken Hav, Havsamarbejdet Østjylland, Foreningen for skånsomt kystfiskeri og Komitéen for Bæredygtig Kystkultur ønsker, at havstrategien i højere grad bliver økosystembaseret. Tænketanken Hav ønsker, at havstrategien udgør grundlaget for den fremtidige havplanlægning og dermed den økosystembaserede forvaltning, som Tænketanken Hav mener skal operationaliseres gennem specifikke, opdaterede miljømål, som myndighederne har pligt til at følge.

Miljøministeriet er opmærksom på, at anvendelsen af havarealet til erhvervmæssige, rekreative og naturmæssige formål er stigende, hvilket afføder et stigende behov for et bedre datagrundlag for at kunne styrke den økosystembaserede tilgang til forvaltningen. Ifølge havstrategidirektivet skal medlemslandene anvende en økosystembaseret tilgang til forvaltningen af de menneskelige aktiviteter, så det samlede pres fra sådanne aktiviteter holdes inden for niveauer, der er forenelige med opnåelsen af en god miljøtilstand.

Aftalepartierne bag *Aftale om Danmarks Havplan* er desuden enige om, at det skal undersøges hvordan eksisterende viden, sammen med ny data kan målrettes med henblik på at danne grundlag for en bedre og samlet kortlægning af havnaturen og havbunden, der danner grundlag for, understøtter og styrker den fremtidige økosystembaserede planlægning på havet, samt udvikling af et mere bæredygtigt fiskeri.

Samspil med havplanen og høringsperiode

Komitéen for Bæredygtig Kystkultur mener, at havstrategien bør opdateres inden næste revision af havplanen om 10 år, så havstrategien kan indføres i havplanen. Derudover ønsker Komitéen for Bæredygtig Kystkultur, at høringsperioden bør være minimum seks måneder, så kommunernes procestid med udvalg og byråd tilgodeses.

Miljøministeriet bemærker, at sammentænkning af havstrategien og havplanen er mulig, og at det allerede sker. Udlæg af zoner i havplanen til eksempelvis strengt beskyttede områder kan fx ske løbende via et havplanstillæg. Det indgår som en del af den politiske aftale om Danmarks havplan og som en indsats i indsatsprogrammet, at der i hhv. 2028 og 2030 skal udpeges yderligere strengt beskyttede områder.

Ved offentliggørelse af udkast til indsatsprogrammet er der en indsigelsesfrist på 12 uger. Fristen er fastsat ved lov, jf. lov om havstrategi § 12, stk. 3. Hvis loven på et tidspunkt skal ændres, vil Miljøministeriet overveje, om der i den sammenhæng også skal ændres på indsigelsesfristen.

Forslag til nye indsatser

Vidensindsamling, overvågning og kortlægning

Danmarks Naturfredningsforening, Havsamarbejdet Østjylland, Øresundsvandsamarbejdet og Danmarks Jægerforbund ønsker en styrket overvågning og kortlægning af det danske havmiljø. Havsamarbejdet Østjylland mener, at kommunerne ofte mangler data om havets tilstand, når der skal udføres lokale projekter, og de ønsker derfor, at den nationale overvågning af havets tilstand og arter øges.

Aarhus Kommune ønsker konkret øget overvågning ved Mejl Flak. Danmarks Naturfredningsforening ønsker en kortlægning over udbredelsen af arter og habitater samt de vigtigste levesteder for fisk, som ikke udnyttes kommercielt, samt kameraovervågning på alle fiskefartøjer. Danmarks Naturfredningsforening påpeger vigtigheden af at overvåge den kritisk truede bestand af marsvin i Østersøen sammen med de øvrige Østersølande, og foreningen ønsker vidensindsamling vedrørende kriterier for biodiversitet. Naturpark Lillebælt ønsker et intensiveret overvågningsprogram for miljøfarlige stoffer for at sikre høj validitet af beregningsmodellerne og tilstandsvurderingerne.

Miljøministeriet oplyser, at der løbende pågår overvågning af havets arter og habitater igennem det nationale marine overvågningsprogram (NOVANA). Overvågningsprogrammet revideres løbende, så det lever op til Danmarks overvågningsforpligtigelser. Data fremstilles årligt igennem NOVANA-rapporterne samt i 6-årige cykler ifm. afrapportering til EU på naturdirektiverne. NOVANA-programmet omfatter også overvågning af Natura 2000-områderne, herunder Natura 2000-området Mejl Flak i Århus Bugten. Overvågning i regi af havstrategidirektivet genbesøges i 2026 ifm. Danmarks Havstrategi III.

Naturgenopretningsforordningen sætter derudover kommende krav til, at det danske havareal kortlægges og tilstandsvurderes frem mod 2050 med delmål i 2030 og 2040. Forordningen sætter også krav til løbende overvågning af den havnatur, der omfattes af genopretningsforanstaltninger, herunder løbende vurdering af effektiviteten af disse foranstaltninger.

Miljøministeriet kan derudover oplyse, at regeringen sammen med aftalepartierne bag aftale om Grøn Fond har afsat 500 mio. kr. i perioden 2024-2030, som bl.a. skal bidrage til viden om miljø og natureffekterne af VE-udbygningen på havet og omkostningseffekt genopretning af havnatur og biodiversitet. Det forventes, at kortlægningsaktiviteter vil indgå som en del af havnaturfondens arbejde.

Miljøministeriet oplyser, at regeringen i løbet af 2024 vil drøfte Fiskerikommissionens anbefalinger om fremtidens fiskeri med Folketingets partier. Fiskerikommissionen anbefaler bl.a. et fuldt dokumenteret fiskeri samt viden om og beskyttelse af vigtige gyde- og opvækstområder.

Tilgængelighed af data

Tænketanken Hav foreslår, at der oprettes et offentligt-privat partnerskab, som sammen kan harmonisere dataindsamlingen om havet, og at der oprettes en ny dataportal, der giver åben og fri adgang til data og dataprodukter om havmiljøet. Derudover ønsker tænketanken, at der stilles krav om, at havmiljødata indsamlet i forbindelse med projekter på havet altid gøres offentligt tilgængelige.

Miljøministeriet kvitterer for forslag fra Tænketanken Hav om et offentligt-privat partnerskab til harmonisering af dataindsamling og oprettelse af en ny dataportal om havmiljøet. Forslagene vil blive taget med videre i ministeriets videre arbejde i relation til data og overvågning af havmiljøet.

Derudover kan Miljøministeriet nævne, at det i *Aftale om Danmarks Havplan* blev besluttet, at det skal undersøges, hvordan eksisterende viden sammen med ny data kan målrettes med henblik på at danne grundlag for en bedre og samlet kortlægning af havnaturen og havbunden.

Miljøministeriet kan derudover oplyse, at regeringen sammen med aftalepartierne bag aftale om Grøn Fond har afsat 500 mio. kr. i perioden 2024-2030, som bl.a. skal bidrage til viden om miljø og natureffekterne af VE-udbygningen på havet.

Midler til naturgenopretning

Naturpark Lillebælt, Aarhus Kommune og Limfjordsrådet foreslår, at der afsættes statslige midler til genopretning af naturen i havet. Midlerne foreslås givet til forundersøgelser, forbedring af eksisterende habitater og genopretning af tabte levesteder. Havsamarbejdet Østjylland ønsker, at staten gør det lettere og mere økonomisk fordelagtigt for kommunerne at kystsikre via multifunktionelle stenrev.

Danske Havne og KIMO Danmark foreslår, at midlerne i havnaturfonden bl.a. går til naturgenopretning. KIMO Danmark, Friluftsrådet og Danske Tursejlere ønsker en åben og involverende proces for havnaturfonden og den kommende strategi for marin naturgenopretning, der sikrer, at lokale interesser bliver hørt.

Miljøministeriet oplyser, at aftalekredsen bag Grøn Fond har afsat 500 mio. kr. fra Grøn Fond i perioden 2024-2030 til en havnaturfond. Der øremærkes yderligere 350 mio. kr. i det omfang, at der generes merindtægter ud over det forventede, fra de kommende havvindsudbud jf. "[Tillægsaftale om](#)

[udbudsrammer for 6 GW havvind og Energiø Bornholm](#)". Formålet med en havnaturfond kan bl.a. være at bidrage til viden om miljø og natureffekterne af vindenergi-udbygningen på havet og til omkostningseffektiv genopretning af havnatur og biodiversitet med henblik på at forbedre miljøtilstanden i havet. Rammerne for havnaturfonden forventes at blive fastsat i løbet af 2024.

Regeringen offentliggjorde Klimatilpasningsplan 1 i oktober 2023, som blandt andet skal sikre fremdrift i kystbeskyttelsen af Danmark, herunder skal der laves forslag til regeringen med modeller for ny organisering og regulering, som skal gøre det nemmere for kommunerne at gennemføre store kystprojekter.

Marine naturnationalparker

Naturpark Lillebælt, KIMO Danmark, Friluftsrådet, Danske Tursejlere, Dansk Forening for Rosport, Dansk Kano og Kajak Forbund og Dansk Sejlunion støtter etableringen af marine naturnationalparker, og de udtrykker sammen med Dansk Jægerforbund ønske om en bred interessentinddragelse i forhold til at fastlægge konceptet for og restriktionerne i parkerne.

Naturpark Lillebælt foreslår konkret, at hele deres område bliver omfattet af den marine naturnationalpark i Lillebælt, og de ønsker at klapning og råstofindvinding bliver udfaset i området. Friluftsrådet foreslår, at de marine naturnationalparker udpeges som beskyttede områder og finder det uhensigtsmæssigt, at parkernes erhvervsøkonomiske konsekvenser er vurderet, før konceptet er fastlagt.

Dansk Jægerforbund savner en datoangivelse for, hvornår parkerne forventes implementeret.

Regeringen er fortsat ved at afklare koncept for og afgrænsning af de marine naturnationalparker, ligesom de potentielle erhvervsøkonomiske konsekvenser heller ikke er vurderet endnu. Afgrænsningen af parkerne forventes drøftet med Folketingets partier i løbet af 2024, og de indkomne forslag og høringsvar vil i den forbindelse blive taget i betragtning.

Friluftsliv og samarbejdet med kommuner og foreninger

Havsamarbejdet Østjylland ønsker et større fokus på friluftsliv i indsatsprogrammet, og de ønsker sammen med Friluftsrådet, Dansk Forening for Rosport, Dansk Kano og Kajak Forbund, Dansk Sejlunion og Danmarks Idrætsforening en højere grad af involvering i arbejdet med havstrategien. Organisationerne ønsker at bidrage til udformningen af indsatser, der kan samtænkes med friluftslivet, f.eks. affaldsindsamling og oplysningskampagner.

Danmarks Idrætsforening, Dansk Forening for Rosport, Dansk Kano og Kajak Forbund og Dansk Sejlunion ønsker at undgå utilsigtede begrænsninger for friluftslivet og foreslår, at det indskrives i indsatsprogrammet, at indsatser bør være forenelige med fritidslivet, og at en bæredygtig balance mellem benyttelse og beskyttelse er udgangspunkt for enhver indsats. Foreningerne ønsker, ligesom Danmarks Sportsfiskerforbund, desuden at blive involveret i lokale projekter med f.eks. etablering af stenrev.

Miljøministeriet takker for friluftorganisationernes ønske om involvering i arbejdet med Danmarks kommende havstrategi. Miljøministeriet vil i forbindelse med udarbejdelse af indsatsprogrammet for Havstrategi III søge en bred interessentinddragelse, f.eks. via afholdelse af workshops.

Grundlæggende bygger Danmarks Havstrategi på et princip om, at der skal være balance mellem benyttelse og beskyttelse af havet, og har til formål at sikre og opretholde en god miljøtilstand for de danske have. Formuleringen af indsatserne og afvejningen mellem benyttelse og beskyttelse sker

under størst mulig hensyntagen til de mange forskelligartede interesser, der er på havet, herunder også friluftslivets interesser.

Miljøministeriet kvitterer for tilbuddet om at blive involveret i lokale projekter og viderebringer dette til Miljøstyrelsen, som står for gennemførelsen af de lokale projekter i havstrategiens indsatsprogram. Miljøministeriet er bekendt med det lokale arbejde som friluftorganisationerne udfører, bl.a. Danmarks Sportsfiskerforbunds mangeårige arbejde i relation til vandløbsrestaureringer. Erfaringer med lokal inddragelse ifm. bl.a. den eksisterende strandrydningspulje og med genetablering af stenrev under Havstrategi II bruges til udformning af nye indsatser.

Prioritering af projekter på havet

Rohde Nielsen A/S ønsker en fast-track ordning for behandling af ansøgninger til kritiske infrastrukturprojekter, og at der ikke gives opsættende virkning til klager vedrørende projekterne. Rohde Nielsen A/S mener, at det er nødvendigt med et gennemsigtigt og forudsigeligt administrativt system for at nå målsætningerne for den kritiske infrastruktur og den grønne omstilling.

Ordninger for kritiske infrastrukturprojekter henhører ikke under Danmarks havstrategi, men Miljøministeriet vil videreformidle ønsket til relevante myndigheder.

Hvorvidt en klage skal tillægges opsættende virkning er en beslutning, som træffes af Miljø- og Fødevareklagenævnet under Erhvervsministeriet. Hvis der i klagesammenhæng skal gælde noget særligt for kritiske infrastrukturprojekter, vil det kræve en ændring af bl.a. Miljøvurderingsloven.

Der er mange tilladelser og myndigheder i spil i forbindelse med beslutninger og gennemførelse af større infrastrukturprojekter. Det er en politisk beslutning, om der skal ske ændringer i den nugældende administrative praksis for kritiske infrastrukturprojekter og som sådan ikke noget der, med den nuværende havmiljølovgivning, skal adresseres i havstrategiens indsatsprogram.

Forbud mod fiskeri med bundsløbende redskaber

Tænketaiken Hav, Danmarks Naturfredningsforening, Foreningen for skånsomt kystfiskeri, Naturpark Lillebælt, KIMO Danmark, Sammenslutningen af "Nej tak"-foreninger, Aarhus Kommune, Assens Kommune og Syddjurs Kommune ønsker et forbud mod fiskeri med bundsløbende redskaber i flere områder, end der er i dag. WWF mener ikke, at indsatsprogrammet på tilstrækkelig vis adresserer fiskeriets påvirkning af havbunden.

Havsamarbejdet Østjylland ønsker et stop for muslingeskrab kystnært og foreslår i stedet, at der etableres havhaver. Aarhus Kommune mener, at dyrkning af tang og muslinger er en bæredygtig måde at producere sund mad på. Komitéen for bæredygtig kystkultur ønsker et forbud mod fiskeri med bundsløbende redskaber efter muslinger og snegle i Natura 2000-områder og beskyttede områder. Foreningen foreslår i stedet, at skaldyr dyrkes i akvakultur på banker eller på line i udvalgte afgrænsede havområder med stor forekomst af alger. Dansk Jægerforbund ønsker fokus på fiskeri med bundsløbende redskaber i Natura 2000-områder med dykænder på udpegningsgrundlaget.

Foreningen for skånsomt kystfiskeri ønsker at få udenlandske bomtrawlere væk fra stenrev og kystfiskepladser. Foreningen foreslår at udfordre EU's fælles fiskeripolitik og peger på det fiskeripolitiske netværk (Schreweningen) og havkonventionen OSPAR som relevante samarbejdsfora.

Miljøministeriet oplyser, at regeringen i løbet af 2024 vil drøfte Fiskerikommissionens anbefalinger om fremtidens fiskeri med Folketingets partier. Her skal der blandt andet drøftes muligheden for flere områder med trawlforbud, herunder i Bælthavet, som har afventet anbefalingerne fra Fiskerikommissionen.

Det bemærkes, at der på nuværende tidspunkt allerede er indført forbud mod eller begrænsning af fiskeri med bundsløbende redskaber i en række havstrategi- og Natura 2000-områder. I de offentliggjorte udkast til Natura 2000-planer for 2022-2027 fremgår det, at arbejdet med at vurdere behovet for at fastsætte eventuel nødvendig regulering af fiskeri skal fortsætte.

Det følger af EU's fælles fiskeripolitik, at et forbud mod anvendelse af bomtrawl i et geografisk område kan opnås via en regional procedure, hvor der skal opnås enighed mellem lande med fiskeriinteresser i området. Der pågår pt. et arbejde med at se på et forbud mod anvendelse af bundsløbende redskaber, herunder bomtrawl i fem større habitatområder i Nordsøen, som er udpeget for deres rev. Regeringen forventer meget snart at kunne afslutte disse regionale forhandlinger mellem landene. Det forventes, at EU-Kommissionen derefter kan vedtage et forbud mod bundsløbende redskaber og bomtrawl i disse områder.

Omstilling af fiskeriet til skånsomt kystfiskeri

Danmarks Naturfredningsforening og Foreningen for skånsomt kystfiskeri ønsker, at fiskeriet omstilles til skånsomt kystfiskeri. Tænketanken Hav ønsker et generelt fokus på omstilling af fiskeriet til mere skånsomme redskaber.

Foreningen for skånsomt kystfiskeri foreslår konkret, at indsatsen "afsætningsfremme" justeres, så en særskilt pulje – med ny finansiering – kan søges til at fremme skånsomt fiskeri og mærkningsordningen NaturSkånsom. Foreningen gør desuden opmærksom på, at kystfiskeri ikke nødvendigvis er skånsomt, så teksten bør ændres fra "støtte til kystfiskeri" til "støtte til skånsomt kystfiskeri", såfremt målet er at fremme det skånsomme kystfiskeri.

Miljøministeriet oplyser, at regeringen vil forhandle om Fiskerikommissionens anbefalinger om fremtidens fiskeri med Folketingets partier i foråret 2024, herunder hvordan et mere skånsomt fiskeri kan fremmes.

Indsatsen om afsætningsfremme henfører til en pulje under den gældende politiske aftale for Hav-, Fiskeri- og Akvakulturprogrammet 2021-2023. Denne blev forlænget for en etårig periode i 2024, hvorfor programmets afsætningsramme ikke pt. kan justeres. I 2024 vil rammerne for Hav-, Fiskeri- og Akvakulturprogrammet blive fastlagt for 2025-2027.

Forvaltning af fiskeriet

Tænketanken Hav ønsker, at regeringen følger den videnskabelige rådgivning, når den forhandler de årlige fiskekvoter i EU, og at dette indføres som miljømål. Tænketanken Hav ønsker derudover, at Danmark arbejder aktivt for at udbrede denne praksis i EU. Danmarks Naturfredningsforening mener ikke, at indsatserne er tilstrækkelige og ønsker flere indsatser, som kortlægger og beskytter fiskenes levesteder, samt at der igangsættes vurderinger af alders- og størrelsesfordeling af individer i populationer af arter, der udnyttes erhvervsmæssigt.

Havsamarbejdet Østjylland, Foreningen for skånsomt kystfiskeri og Komitéen for Bæredygtig Kystkultur ønsker en mere helhedsorienteret forvaltning af især fiskeriet med henblik på at opnå en bedre balance i havets fødenet og havets økosystem. Komitéen for Bæredygtig Kystkultur ønsker en genopbygning af bæredygtige fiskebestande gennem beskyttelse og genopretning af gydepladser og

opvækstområder samt etablering af beskyttede korridorer mellem disse områder så fiskenes livscyklus sikres.

Miljøministeriet oplyser, at de årlige fiskekvoter i EU forhandles under Ministeriet for Fødevarer, Landbrug og fiskeri. Det fremgår af de fastsatte miljømål for Havstrategi II, at antallet af bestande, der reguleres efter MSY-principperne (som skal sikre det maksimalt bæredygtige udbytte) i den fælles fiskeripolitik, skal være stigende, samt at miljømålene skal forfølges gennem EU-samarbejdet på baggrund af rådgivning fra ICES.

Miljøministeriet er opmærksom på, at anvendelsen af havarealet afføder et stigende behov for en styrket helhedsorienteret forvaltning af havarealet. Dette fremgår også af havstrategidirektivet, hvor medlemslandene skal anvende en økosystembaseret tilgang til forvaltningen af de menneskelige aktiviteter, så det samlede pres fra aktiviteter holdes inden for niveauer, der er forenelige med opnåelsen af en god miljøtilstand.

Aftalepartierne bag *Aftale om Danmarks Havplan* er desuden enige om, at det skal undersøges hvordan eksisterende viden, sammen med ny data kan målrettes med henblik på at danne grundlag for en bedre og samlet kortlægning af havnaturen og havbunden, der danner grundlag for, understøtter og styrker den fremtidige økosystembaserede planlægning på havet, samt udvikling af et mere bæredygtigt fiskeri.

Regeringen vil drøfte Fiskerikommissionens anbefalinger om fremtidens fiskeri med Folketingets partier i 2024. Fiskerikommissionen anbefaler bl.a., at en arealrelateret fiskeriforvaltning kan være med til at beskytte sårbare habitater, gydeområder og opvækstområder.

Nye havbrug

Aarhus Kommune ønsker ikke etablering af nye opdrætsanlæg af fisk i åbne havbure, da store mængder af næringsstoffer herfra forurener havmiljøet og skaber yderligere samfundsmæssige omkostninger til kompenserende rensning.

Miljøministeriet oplyser, at Miljøstyrelsen er miljøgodkendelses- og tilsynsmyndighed for havbrug, og at styrelsen vurderer konkrete ansøgninger om havbrug efter gældende regler på miljø- og naturområdet. Reglerne på området skal sikre, at godkendelse af etablering af havbrug alene kan meddeles, hvis havbruget kan drives på stedet uden at påføre forurening, som er uforenelig med hensynet til omgivelsernes sårbarhed og kvalitet.

Regulering af skarv og sæl

Assens Kommune, Havsamarbejdet Østjylland og Foreningen for skånsomt kystfiskeri ønsker af hensyn til fiskebestandene, at der lægges en plan for regulering af skarv. Foreningen for skånsomt kystfiskeri nævner derudover også regulering af sæler samt behov for øget forskning i prædatores effekt på de marine økosystemer.

Miljøministeriet er opmærksomme på de udfordringer, som sæl og skarv kan medføre lokalt i de danske vandløb og kystnære områder. Miljøministeriet oplyser, at skarv og sæl er omfattet af beskyttelsen i hhv. EU's fuglebeskyttelsesdirektiv og habitatdirektivet. Der er dog mulighed for at fravige den generelle beskyttelse, og Naturstyrelsen giver derfor efter undtagelsesbestemmelserne i vildtskadebekendtgørelsen tilladelse til regulering. Miljøministeriet er i gang med at undersøge mulige nye indsatser ift. yderligere regulering af sæl og skarv inden for direktivernes rammer.

Regeringen vil drøfte Fiskerikommissionens anbefalinger om fremtidens fiskeri med Folketingets partier i 2024. Fiskerikommissionen anbefaler bl.a. en øget regulering af sæl og skarv, mere internationalt samarbejde, at der indsamles mere viden om sæl og skarvs populationsstrukturer, bevægelsesmønstre og fødegrundlag og at der arbejdes videre med at udvikle sæl- og skarvsikre redskaber.

Strategi for forvaltning af truede og rødlistede arter

Danmarks Naturfredningsforening og Danmarks Jægerforbund mener ikke, at indsatsen vedrørende truede og rødlistede arter er tilstrækkelig og ønsker flere konkrete initiativer. Danmarks Naturfredningsforening ønsker, at den danske rødliste opdateres med marine arter og habitater, og at der ses på tiltag til beskyttelse af rødlistede habitattyper på havbunden.

Miljøministeriet oplyser, at strategien for forvaltning af truede og rødlistede arter fremhæver, at der er afsat ressourcer til mere og bedre natur til gavn for de truede og rødlistede arter, og den har fokus på tiltag, der kan skabe større sammenhæng i den eksisterende forvaltning. Med strategien vil Miljøstyrelsen 1) undersøge muligheder for et dialogforum med eksperter og interessenter, 2) undersøge behovet for revidering af fredningsstatus for enkelte arter, 3) undersøge muligheder for øget hensyn til habitater og levesteder i miljøvurderinger, 4) undersøge muligheden for øget dataindsamling ved hjælp fra borgere, 5) undersøge muligheden for en fællesfaglig biodiversitetsplatform for interessenter og 6) opdatere handlingsplan for invasive arter.

Den danske rødliste omfatter kun arter og ikke habitater. IUCN (the International Union for Conservation of Nature) har udviklet et redskab til at vurdere habitater. Der er imidlertid ikke i Danmark truffet beslutning om at igangsætte en rødlistevurdering af habitater, hverken på land eller i havet.

I den seneste rødliste fra 2019 indgik på det marine område fisk, havpattedyr og fugle. For at kunne rødlistevurdere yderligere artsgrupper på det marine område kræver det både tilstrækkelige data og adgang til artseksperter. Det har ikke været tilfældet hidtil. Muligheden for at få flere marine arter med i den danske rødliste på baggrund af eksisterende data afsøges løbende i forbindelse med den igangværende opdatering af rødlisten frem mod 2030.

Regulering af klapning og råstofindvinding

Tænketaenken Hav, Danmarks Naturfredningsforening og Foreningen for skånsomt kystfiskeri ønsker generelt et højere ambitionsniveau for indsatserne rettet mod klapning og råstofindvinding. Tænketaenken Hav nævner konkret strengere regulering, afgift på klapning, udvikling af nye teknologier samt en højere grad af genanvendelse af materialer. Sammenslutningen af "Nej tak"-foreninger nævner ligeledes en afgift på klapning. Danmarks Naturfredningsforening mener ikke, at der er tale om en reel indskrænkning af råstofindvinding med reduktion af råstofzonerne fra ca. 7 pct. til ca. 5 pct., da den nuværende råstofindvinding udgør under 1 pct. af det samlede danske havareal.

Syddjurs Kommune, Nationalpark Lillebælt, Sammenslutningen af "Nej tak"-foreninger¹ og Fredericia Kommune ønsker udfasning af klapning og/eller råstofindvinding i udvalgte områder. Danmarks Naturfredningsforening foreslår, at klapning og råstofindvinding forbydes i alle Natura 2000-områder. Rådet for Grøn Omstilling anbefaler, at det undersøges, om materialet kan

¹ Et samlet hørings svar er modtaget fra "NEJ til Kattegatforbindelsen og Højhastighedstog i Vestsjælland", "STOP motorvej over Samsø", "Kattegatforbindelse – Nej tak", "Nej tak til motorvej på Asnæs" og "Nej til MOTORVEJ på Røsnæs".

opbevares på landjorden i stedet for at blive klappet, og at der opretholdes grænseværdier for miljøskadelige stoffer på klappladser. Limfjordsrådet ønsker at vide, hvilken betydning det har for miljøtilstanden i Limfjorden, at der her gives undtagelse for forbud mod klapping på vanddybder under seks meter.

Danske Havne ønsker, at initiativer vedrørende klapping indføres på en fleksibel og omkostningseffektiv måde, og at de skal være håndterbare for erhvervshavnene. Danske Havne ønsker desuden, at der opereres med forlængende dispensationer for mindre klappladser, som ellers skal lukkes ned. Danske Havne foreslår, at der i den kommende råstofplan ses på, om opgravede sedimenter fra havnene kan bruges til f.eks. at reetablere sandsugningshuller. KIMO Danmark ønsker en balanceret tilgang, som beskytter naturen mest muligt, men også giver handlingsmuligheder ved største brug af bypass og nyttiggørelse af materialet.

Rohde Nielsen A/S ønsker ikke et automatisk forbud mod klapping i områder med vanddybder på under seks meter og påpeger, at definitionen af klapping er uklar. Rohde Nielsen A/S ønsker derudover, at der udlægges flere områder til råstofindvinding end der er i dag. Dette begrundes med, at det skal være muligt at udvikle, vedligeholde og beskytte den kritiske infrastruktur og grønne omstilling.

Reglerne om klapping er udformet således, at klapping kun tillades, når det er vurderet, at det kan ske natur- og miljømæssigt forsvarligt. Samtidig gives der kun tilladelse til klapping, hvis det ikke er muligt at bypasse eller nyttiggøre materialet.

De nye tiltag på klappområdet, som alle Folketingets partier blev enige om i havplansaftalen fra juni 2023, vil øge hensynet til natur og miljø, blandt andet ved at indføre restriktioner for klapping på vanddybder under 6 meter. Samtidig er formålet at øge graden af nyttiggørelse af sedimentet – fx bruge det til udbygning af havneområder - frem for klapping. Det er endvidere vigtigt, at det er håndterbart for havnene.

Der er i havplansaftalen fra 2023 også enighed om at undtage Limfjorden fra restriktioner af klapping i vanddybder under 6 meter, på grund af den generelle lave vanddybde i hele Limfjorden. Den konkrete model for, hvordan Limfjorden undtages, er endnu ikke fastlagt.

Vedrørende Natura 2000-områder gør det sig gældende, at de generelle regler, der gælder for at beskytte Natura 2000-områder, også gælder for klapping. Hvis klapping kan skade Natura 2000-områder eller er i strid med den generelle artsbeskyttelse, kan der som udgangspunkt ikke gives tilladelse til klapping i områderne.

Vedrørende opbevaring på landjorden i stedet for at blive klappet i havet, så kræver det meget stor lagringskapacitet, da der er et højt vandindhold i materialet. Generelt vurderes det ikke hensigtsmæssigt at opbevare klappmaterialet på land.

For så vidt angår forslag om dispensationer for mindre klappladser videreformidles forslaget til Miljøstyrelsen.

Vedrørende definitionen af klapping, så er det Miljøministeriets opfattelse, at der findes helt klare definitioner af, hvad klapping er. Det følger af § 2 i bekendtgørelse nr. 516 af 23. april 2020 om bypass, nyttiggørelse og klapping af optaget havbundsmateriale, hvad præcis der menes med henholdsvis bypass, nyttiggørelse og klapping. I den forbindelse er der tale om forskellige måder at håndtere det materiale på, som er opgravet fra havbunden. Havbundsmaterialets forureningsgrad er i høj grad med

til at afgøre, om materialet f.eks. kan nyttiggøres eller klappes. Det fremgår også helt klart, hvornår materialet kan bypasses eller nyttiggøres, som i øvrigt følger af hierarkiet i bekendtgørelsens § 3.

Vedrørende råstofindvinding kan det generelt bemærkes, at indvinding af råstoffer på havet er med til at sikre forsyningen med råstoffer i Danmark samt behovet for materialer til kystbeskyttelse. Udlæg af zoner til råstofindvinding i havplanen er med til at sikre tilgængeligheden af råstofferne.

I forbindelse med ansøgning om tilladelse til råstofindvinding skal der gennemføres miljøundersøgelser og miljøvurderinger af det ansøgte område – herunder vurdering af miljøforhold, påvirkning af Natura 2000-områder, risiko for erosion af kysten, rekreative interesser i området og støjpåvirkning på kysten mv. Tilladelse til råstofindvinding meddeles efter en samlet afvejning af hensyn til miljø, natur, erhverv og andre interesser. I de konkrete indvindingstilladelser fastsættes evt. vilkår for den tilladte råstofindvindingsaktivitet til beskyttelse af omgivelserne, ligesom Miljøstyrelsen kan give afslag på konkrete ansøgninger eller tilpasse det ansøgte indvindingsområde, hvis styrelsen vurderer, at der er uacceptabel risiko for f.eks. tilsanding af stenrev, skade på ålegræsbede og hindring af deres udbredelse eller erosion af kysten.

Derudover bemærkes det, at arealerne til råstofindvinding på havet efter havplansaftalen fra 2023 søges reduceret fra ca. 7 pct. af havarealet til ca. 5 pct. af det samlede havareal. Undersøgelsen er igangsat, og forslag til reduktion af arealerne til råstofindvinding forelægges partierne bag havplansaftalen i 2025. Denne indsats kan potentielt medvirke til at forbedre tilstanden for havbunden, da arealet, hvor der kan foregå råstofindvinding, reduceres. Dertil bemærkes det, at der med den kommende nationale råstofplan, jf. regeringsgrundlaget *Ansvar for Danmark* (2022) vil kunne indgå elementer, som kan bidrage til en bæredygtig forsyning af råstoffer.

Reduktion af bifangst

Danmarks Naturfredningsforening, Danmarks Jægerforbund og Havsamarbejdet Østjylland ønsker yderligere indsatser til at reducere bifangsten af fugle, havpattedyr og fisk. Danmarks Naturfredningsforening ønsker kameraovervågning af garnfartøjer samt fiskeriregulering i fuglebeskyttelsesområder for at mindske bifangsten af fugle. Foreningen ønsker regulering af garnfiskeriet i Natura 2000-områder med marsvin på udpegningsgrundlaget på de tidspunkter af året, hvor området er vigtigt for marsvin. Foreningen mener desuden, at der er behov for viden om bifangst af sæler fra andre kilder end kameraovervågning på garnfartøjer, og at der skal udarbejdes en handlingsplan for at reducere bifangsten af hajer og rokker.

Foreningen for skånsomt kystfiskeri mener, at problemer med bifangst skal løses med tekniske redskabsmodifikationer i stedet for udelukkelse fra fiskepladser. Foreningen stiller derudover spørgsmålstegn ved, om bifangst er en af de største trusler for fugle.

Det indgår i Natura 2000-planerne for 2022-2027, at arbejdet med at vurdere behovet for at fastsætte evt. nødvendig regulering af fiskeri for beskyttelse af de konkrete arter og habitattyper på udpegningsgrundlaget for de marine områder skal fortsætte. Ministeriet for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri implementerer den nødvendige fiskeriregulering i løbet af indsatsperioden frem til 2027.

Miljøministeriet oplyser, at regeringen vil forhandle Fiskerikommissionens anbefalinger om fremtidens fiskeri med Folketingets partier i 2024. Fiskerikommissionen anbefaler bl.a. et fuldt dokumenteret fiskeri, som kan målrette og optimere fiskeriets bæredygtige udnyttelse af kommercielle arter og minimere negative effekter på økosystemerne, herunder minimere uønsket bifangst af fisk, fugle og havpattedyr.

Miljøministeriet bemærker, at der er forskellige årsager til, at arter som fugle, fisk og pattedyr ikke er i en god miljøtilstand, hvoraf bifangst er en af årsagerne, jf. bl.a. DCE, 2024. Miljøministeriet takker for forslagene omkring regulering, vidensindsamling og udarbejdelse af handlingsplan, som kan tages med videre i drøftelserne om Danmarks Havstrategi III.

Forvaltning af fugle

Danmarks Jægerforbund ønsker, at der udvikles et værktøj til vurdering af havvindmølleparkers kumulative effekt på fugle samt midler til at dække videnshuller for fugle generelt. Derudover ønsker forbundet en undersøgelse af, om fredningen af fire arter af dykænder har haft en positiv effekt på arterne. Danmarks Jægerforbund ønsker desuden en revision af reservatnetværket med henblik på at kunne regulere identificerede presfaktorer for fugle.

Miljøministeriet oplyser, at en revision af reservatnetværket pågår i Miljøstyrelsen. Revisionens foretages med henblik på regelforenkling og fjernelse af overflødige regler og dobbeltregulering i vildtreservaternes respektive bekendtgørelser. Derudover kan Miljøministeriet oplyse, at det overvejes at undersøge, hvorvidt fredningen af fire arter af dykænder har haft en positiv effekt på arterne.

Næringsstoffer og eutrofiering

Tænketanken Hav, Danmarks Naturfredningsforening, Syddjurs Kommune, Assens Kommune, Rådet for grøn omstilling, Foreningen for skånsomt kystfiskeri og Marine Ingredients Denmark ønsker en reduktion af de danske næringsstofudledninger og mener, at de nuværende indsatser er utilstrækkelige. Sammenslutningen af "Nej tak"-foreninger foreslår en fredning af de danske farvande, især bæltter, sund og fjorde, og i en zone på én km langs kysten, hvor der ikke må være nogen udledning af kvælstof.

Rådet for grøn omstilling foreslår, at Danmark følger HELCOMs fosforloft på 25 kg/ha, at der benyttes separering af gylle/afgasset biomasse, at der indføres en afgift på fosfor i kunstgødning, og at der skal udplantes ålegræs, hvor næringsstofudledningen og klorofylniveauet er reduceret tilstrækkeligt til at sikre ålegræssets trivsel. Komitéen for Bæredygtig Kystkultur ønsker, at kystvandrådene gøres permanente, og at kommunerne får en større indflydelse på udviklingen i kystvandene.

Tænketanken Hav og Danmarks Naturfredningsforening påpeger, at Danmark endnu ikke har tilstrækkelige indsatser til at nå vandrammedirektivets mål. Rådet for grøn omstilling påpeger, at der trods brug af undtagelsesbestemmelserne er behov for handling i form af lavere næringsstofudledninger og et styrket internationalt samarbejde.

Dansk Akvakultur Producentorganisation påpeger, at opdræt af muslinger, dyrkning af sukkertang og reetablering af ålegræs fjerner og/eller binder næringsstoffer og ønsker, at disse virkemidler medtages som indsatser i indsatsprogrammet.

Danmark overholder allerede nu HELCOMs udledningslofter for kvælstof og fosfor. Derudover er der i regi af Vandområdeplan 3 fastlagt et indsatsbehov på 13.000 tons kvælstof årligt, hvoraf de nuværende vandområdeplaner indeholder indsatser for 10.400 tons årligt. Med genbesøget af vandområdeplan 3 og de kommende forhandlinger i forligskredsen om Aftale om grøn omstilling af dansk landbrug ventes de resterende nødvendige indsatser anvist. Dette ventes gennemført i løbet af 2024. Tilstanden og indsatsbehovet i kystvandene behandles i regi af EU's vandrammedirektiv og de danske vandområdeplaner, hvilket er i overensstemmelse med formuleringen i betragtning 12 i EU's havstrategidirektiv.

Miljøministeriet vurderer, at Danmark overholder grænsen for P-gødning fra husdyrgødning i HELCOM-konventionens bilag III, del 2, punkt 7. I den danske fosforregulering ligger de bedriftsspecifikke grænser fra 30 til 35 kg P pr. årligt og omfatter både fosfor, der kommer fra husdyrgødning, og alle andre gødningstyper såsom anden organisk gødning og kunstgødning. Miljøministeriet anser derfor den danske fosforregulering som mere omfattende end den, der er anført i bilag III i konventionen.

Ser man på den gennemsnitlige mængde fosfor, der tilføres landbrugsjord på landsplan, overskrides grænsen på 25 kg fosfor fra gylle pr. hektar ikke. Det skal desuden tages i betragtning, at der er mere intensiv husdyrproduktion i områder, der ikke dræner til Østersøområdet (Nord- og Vestjylland). Landmændene i de østlige dele af landet opererer ofte med meget lave og til dels endda negative P-balancer. Et af formålene med den danske P-regulering er derfor at sikre en mere jævn og mere bæredygtig fordeling af fosforressourcerne i hele landet.

Miljøministeriet arbejder med at øge viden om naturgenopretning og marine virkemidler. I regi af landbrugsaftalen fra 2021 gennemfører Miljøministeriet lige nu projektet 'Udviklingsinitiativer for marine virkemidler'. Projektet skal blandt andet resultere i vurderinger af, om virkemidler som reetablering af ålegræs og dyrkning af tang kan bruges som virkemiddel til naturgenopretning og optag af næringsstoffer og CO₂ og levere potentialer for ålegræsudplantning i danske kystvande. Projektet forventes at blive forelagt forligskredsen bag landbrugsaftalen i foråret 2024.

Miljøstyrelsen har ultimo 2023 modtaget materiale fra alle de fire kystvandråd, der blev nedsat under initiativet Lokalt funderede analyser i aftale om grøn omstilling af dansk landbrug af 4. oktober 2021 (landbrugsaftalen). Miljøstyrelsen er i gang med at gennemgå det omfattende materiale, så der kan træffes beslutning om, hvordan resultaterne kan indgå i den fremtidige vandplanlægning, herunder genbesøget af vandområdeplanerne og landbrugsaftalen. Hvorvidt kystvandrådende skal videreføres, vil bl.a. indgå i forhandlingerne i genbesøget af landbrugsaftalen.

Danmark arbejder aktivt for at styrke det regionale samarbejde vedrørende forurening med næringsstoffer. Miljøministeriet deltager aktivt i de to regionale havkonventioner HELCOM og OSPAR. Både HELCOM og OSPAR har for nylig vedtaget strategier og handlingsplaner, der rækker frem mod 2030. Danmark arbejdede i forbindelse med forhandlingerne for en ambitiøs tilgang til næringsstofområdet. HELCOMs handlingsplan for Østersøen indeholder mål for, hvor mange tons kvælstof og fosfor de enkelte lande må udlede årligt, og der foretages jævnligt opgørelser over fremdriften. I OSPARs strategi for 2030 indgår mål om at tilvejebringe og vedtage lignende udledningslofter for næringsstofudledninger i løbet af de kommende år.

Miljøministeriet fremhæver på alle niveauer i HELCOM vigtigheden af, at HELCOM-landene overholder de vedtagne udledningslofter, senest i oktober 2023, hvor resultaterne af den nye 6-årige tilstandsvurdering for Østersøen blev offentliggjort.

Udledning af miljøfarlige stoffer

Tænketanken Hav, Rådet for grøn omstilling, Danmarks Naturfredningsforening og Marine Ingredients Denmark ønsker en reduktion af udledningen af miljøfarlige stoffer og mener, at de nuværende indsatser er utilstrækkelige. Flere påpeger særligt problemer med PFAS.

Sammenslutningen af "Nej tak"-foreninger foreslår en fredning af de danske farvande, især bæltter, sund og fjorde, og i en zone på én km langs kysten, hvor der ikke må være nogen udledning af PFAS eller giftstoffer fra industrispildevand og rensningsanlæg.

Rådet for grøn omstilling ønsker, at alle renseanlæg skal installere den bedst mulige rensningsteknologi (BAT) ved renovering eller etablering. Rådet har desuden konkrete anbefalinger til udvidelsen af punktudledningssystemet (PULS). Tænketanken Hav og Rådet for grøn omstilling ønsker at gå væk fra anvendelsen af blandingszoner i forbindelse med udledning af spildevand, der ikke er rensset til under miljøkravene. Det gælder især, hvis udledning foregår til vandområder, hvor grænseværdierne allerede er overskredet for de pågældende forurenende stoffer. Naturpark Lillebælt ønsker et virkemiddelkatalog for miljøfarlige stoffer, som beskriver, hvordan kompenserende tiltag og afværgeforanstaltninger kan anvendes i forhold til at opnå tilladelse til direkte udledninger. Danmarks Naturfredningsforening ønsker et forbud mod udledning af PBDE og kviksølv samt for PCB og dioxiner, hvor det er muligt.

Sund & Bælt ønsker vejledning om, hvordan man i miljøkonsekvensvurderinger og i ansøgninger om øvrige tilladelser kan redegøre for påvirkninger og vurdere en mulig konflikt med havstrategiens målsætninger og indsatser.

Tænketanken Hav ønsker i relation til det kommende direktiv om byspildevand indsatser med fokus på prøvetagning og rensning samt opdatering af allerede eksisterende miljøgodkendelser.

Danske Havne er positive overfor indsatserne vedrørende miljøfarlige stoffer, så længe der er proportionalitet i indsatserne.

Vedrørende udledning af PFAS følger det af regeringsgrundlaget, at der skal sikres konkret opfølgning bag den allerede besluttede nationale handlingsplan for at afværge, inddæmme og oprense PFAS-forureninger. Herunder vil regeringen også ændre spildevandsafgiften, så udledning af urensset spildevand fra overløb får en højere afgift end udledning af rensset spildevand. Regeringen vil se på kravene til rensning af spildevandet, så spredning af miljøskadelige stoffer – herunder PFOS/PFAS – minimeres og gøre det lettere for vandselskaberne at etablere biogas-, pyrolyse-, kalkrensnings- og andre grønne løsninger. Derudover har Tyskland, Holland, Sverige, Norge og Danmark den 13. januar 2023 indsendt et forslag om anvendelsesbegrænsning af alle PFAS i henhold til REACH, EU's kemikalielovgivning. Forslaget blev publiceret den 7. februar 2023 og er et af de mest omfattende forslag i EU's historie.

Kommunerne skal altid anvende BAT, når de giver udledningstilladelser til rensningsanlæg mv., når det er nødvendigt at rense spildevandet for at overholde gældende emissionsgrænseværdier. Det fremgår endvidere af forslaget om det ændrede direktiv om industrielle emissioner, at der nu også skal sættes krav til indirekte udledninger af spildevand.

Det fremgår endvidere af aftalen om et ændret byspildevandsdirektiv, at der skal være en øget overvågning af udledning af miljøfarlige stoffer, rensning af mikroforurenende stoffer de steder, det er nødvendigt samt, at tilslutningstilladelser og udledningstilladelser til rensningsanlæg skal revurderes hvert 10. år.

Vedrørende anvendelsen af blandingszoner vil det være problematisk ift. den grønne omstilling og samfundsvigtig infrastruktur m.v., hvis det fremover ikke vil være muligt at udpege blandingszoner, når EU-retten under visse forudsætninger giver mulighed herfor. Artikel 4 i direktiv om miljøkvalitetskrav om udpegning af blandingszoner ved tilladelse til udledning af miljøfarlige stoffer er tekstnært gennemført i bekendtgørelse om krav til udledning af visse forurenende stoffer. Det følger af bekendtgørelsens § 7, stk. 2, at hvis der udpeges en blandingszone ved udledningspunktet, skal det sikres ved beregninger, at den tilladte udledning ikke vil påvirke opfyldelse af miljøkvalitetskravene i det øvrige overfladevandområde uden for blandingszonen. I forbindelse med udpegning af en

blandingszone skal der indgå foranstaltninger med henblik på at mindske udstrækningen af blandingszonen i fremtiden.

Miljøministeriet vil tage bemærkningen vedrørende forbud mod udledning af PBDE, kviksølv, PCB og dioxiner i betragtning ved udarbejdelsen af miljømål i den kommende Havstrategi III.

Vedrørende vejledning for, hvorledes der redegøres for miljøpåvirkninger samt vurdering for en mulig konflikt med havstrategiens målsætninger ved udarbejdelse af miljøkonsekvensvurderinger m.m., vil forslaget blive taget med videre i arbejdet med indsatsprogrammet i Danmarks Havstrategi III.

Udledning fra scrubbere

Rådet for grøn omstilling ønsker et forbud mod åbne scrubbere i danske farvande og mener at Danmark skal arbejde for, at åbne scrubbere forbydes internationalt. Rådet for grøn omstilling foreslår desuden differentierede havneafgifter på baggrund af skibenes forurening/drivmiddel, og om der er effektive rensningsforanstaltninger, således at ikke kun nye skibe bliver påvirket af reglerne.

Danske Havne er positive overfor indsatsen vedrørende scrubberudledninger, så længe der er proportionalitet i indsatsen.

Skibes udledning af scrubbervand er en kilde til udledning af tungmetaller og tjærestoffer til havmiljøet. Miljøministeriet er ved at se på mulighederne for at indføre forbud mod skibes udledning af scrubbervand og vil tage de fremsatte bemærkninger med i overvejelserne.

For så vidt angår differentierede havneafgifter videreformidles forslaget til den relevante myndighed.

Akutte forureningshændelser

KIMO Danmark mener, at havmiljøberedskabet er mangelfuldt, fordi de danske miljøskibe er utidssvarende og slidte. Organisationen foreslår skibe til multiformål som en mulig løsning. Derudover ønsker KIMO Danmark, at der afsættes 300.000 kr. til udarbejdelse af en akutplan, som adresserer konkrete arbejdsgange og overvågningsaktiviteter i forbindelse med akutte forureninger.

Tænketanken Hav og Danmarks Naturfredningsforening mener ikke, at indsatsprogrammet lever op til havstrategidirektivets eller HELCOM-konventionens krav for så vidt angår akutte forureningshændelser. Tænketanken foreslår derfor, at Miljøstyrelsens undersøgelse af hvordan negative effekter af væsentlige forureningshændelser kan overvåges og registreres, følges op med konkret handling.

Danmarks Naturfredningsforening ønsker, at der via miljøgodkendelser stilles vilkår og krav til beredskab, der kan håndtere et muligt udslip på kort tid. Foreningen mener derudover, at forurenere skal betale, hvis forurening rammer kysten, og foreningen foreslår, at større hændelser spores med satellitdata.

Bemærkningerne om havmiljøberedskabet vil blive videreformidlet til Forsvarsministeriet, som oplyser, at de har igangsat en undersøgelse af mulige tiltag til styrkelse af havmiljøberedskabet på kort såvel som lang sigt. Samtidig vil bemærkningerne om en akutplan og undersøgelse af negative effekter af væsentlige forureningshændelser blive taget i betragtning ved udarbejdelse af miljømål og indsatser i den kommende planperiode.

Forebyggelse af marint affald

Danmarks Naturfredningsforening mener ikke, at indsatsprogrammet er tilstrækkeligt til at opnå en god miljøtilstand for marint affald. Foreningen peger ligesom KIMO Danmark bl.a. på, at Danmark skal spille en mere aktiv rolle i det internationale arbejde vedrørende plastik og marint affald.

KIMO Danmark efterspørger bl.a. en indsats rettet mod forbedret affaldshåndtering om bord på skibe og ved havnene. Organisationen ønsker yderligere information om, hvordan indsatsen mod plastikpellets forventes gennemført og foreslår yderligere fokus på tab af plastikpellets i alle led af værdikæden. KIMO Danmark ønsker desuden internationale regler, som skal mindske tabet af containere. Danmarks Naturfredningsforening ønsker flere midler til opfiskning af spøgelsesgarn, pant på fiskeredskaber samt at der indføres sanktioner for tab af fiskeredskaber. Foreningen ønsker desuden at Danmark arbejder for et forbud mod dolly ropes. Danske Havne er positive overfor indsatser for marint affald og ønsker, at der udvikles letgenkendelige plug-and-play-løsninger, og at der tages hensyn til erhvervshavnens indretning.

Miljøministeriet er aktiv i de regionale havkonventioner OSPAR og HELCOM og bidrager i denne sammenhæng til initiativerne i konventionernes handlingsplaner for marint affald. Danmark arbejder for en juridisk bindende, global traktat mod plastikforurening. Danmark har tilsluttet sig ”The High Ambition Coalition to End Plastic Pollution”, der i de globale forhandlinger arbejder på at få vedtaget en ambitiøs aftale.

Der er afsat 5,3 mio. kr. i 2024 til indsats mod marint affald (EHFAF-midler). Fiskeristyrelsen har lagt op til, at de 5,3 mio. kr. bruges til opfiskning af spøgelsesgarn. Danmark er desuden positivt stemt over for et forbud mod brug af dolly ropes i EU. Forslagene om pant på fiskeredskaber og indførelse af sanktioner vil blive delt med de relevante ministerier.

Tab af containere søger Danmark begrænset mest muligt i IMO-sammenhæng. Plastpellets i hele værdikæden er blevet adresseret af EU-Kommissionen i forslag om *Preventing plastic pellet losses to reduce microplastic pollution*, der blev fremlagt i slutningen af 2023. Der er i Miljøstyrelsen igangsat et arbejde med en dansk beredskabsplan om spild af plastpellets.

Hydrografiske ændringer

Sund & Bælt ønsker mere viden om historiske, aktuelle og fremtidige hydrografiske forhold samt viden om kumulative effekter af lokale projekter for bedre at kunne vurdere effekten af menneskeskabte påvirkninger. Øresundsvandsamarbejdet efterlyser ligeledes mere viden om hydrografiske ændringer og kumulative effekter. Sund & Bælt ønsker, at indsatsen vedrørende indrapportering af hydrografiske ændringer kun kommer til at omfatte projekter, som forventes at have målbare negative påvirkninger af de bentiske og pelagiske habitater.

Danmarks Naturfredningsforening og Sammenslutningen af ”Nej tak”-foreninger stiller spørgsmålstegn ved, om miljømål 7.1 vedrørende lokale påvirkninger kan sige at være nået på grund af de omfattende planer om aktiviteter til havs. Danmarks Naturfredningsforening og Sammenslutningen af ”Nej tak”-foreninger ønsker, at der anvendes et projekteringsprincip om en nulløsning, hvad angår vand- og salttransporter for at sikre, at projekter kun har lokale påvirkninger. Sammenslutningen af ”Nej tak”-foreninger ønsker desuden en fredning af de danske farvande, især bælter, sund og fjorde, og i en zone på en km langs den danske kyst, hvor der ikke må være infrastrukturprojekter, der medfører begrænsning af saltvandstransporten. Organisationen er særligt bekymret for Østersøen og foreslår, at der iværksættes en indsats vedrørende tilsyn og afværgeforanstaltninger samt et øget internationalt samarbejde. Danmarks

Naturfredningsforening ønsker desuden modelleringsstudier over fremtidige forventede ændringer hydrografiske ændringer inklusive effekten af klimaforandringer.

Miljøministeriet kan oplyse, at Danmark gennem de regionale havmiljøsamarbejder OSPAR og HELCOM indgår aktivt i arbejdet med at undersøge de kumulative effekter på hydrografien fra de mange VE-projekter på havet i Danmark, såvel som i vores nabolande. Derudover vil Miljøministeriet i løbet af 2024 færdiggøre udviklingen af retningslinjer for vurdering af tab og forstyrrelse af havbunden og de hydrografiske ændringer af disse i forbindelse med kommende anlægsprojekter på søterritoriet. Retningslinjerne vil blive anvendt i fremtidige miljøvurderinger af anlægsprojekter, og det vurderes, at dette vil mindske usikkerhederne i forbindelse med kortlægning af hydrografiske ændringer. De øvrige forslag vil Miljøministeriet se på ifm. arbejdet med Havstrategi III.

Havstrategidirektivet beskriver god miljøtilstand i forhold til hydrografiske ændringer som en tilstand, hvor *"Permanent ændring af de hydrografiske egenskaber ikke påvirker de marine økosystemer i negativ retning."* Indsatsprogrammet under Havstrategi II er tilrettelagt efter, at anlægsprojekter på havet kun har lokale påvirkninger på hydrografien, idet dette fremgår af miljømålene fastsat i første del af Havstrategi II (2019). Dette indebærer implicit, at der ikke må være regionale påvirkninger. Alle større anlægsprojekter på havet er hidtil blevet miljøvurderet for at sikre, at de hydrografiske ændringer holdes lokalt omkring projekterne, ligesom de afledte negative påvirkninger af det marine økosystem minimeres mest muligt.

Med den planlagte udbygning af VE i Nordsøen og Østersøen, også i vores nabolande, er der brug for en bedre forståelse af de hydrografiske ændringer fra disse mange projekter, herunder også de kumulative effekter. Dette arbejde er i gang i de regionale havmiljøsamarbejder, hvor det også vil blive undersøgt, om den fortsatte udbygning af VE på havet kan medføre kumulative storskala effekter på hydrografien. De kommende indsatser i Havstrategi III vil tage afsæt i denne nye viden, som bliver tilvejebragt gennem bl.a. de regionale havmiljøsamarbejder.

Miljøministeriet takker for forslaget fra Danmarks Naturfredningsforening og kan oplyse, at modelleringsstudier over fremtidige forventede ændringer hydrografiske ændringer inklusive effekten af klimaforandringer kommer til at indgå i Havstrategi III-arbejdet, hvor det også vil blive konkretiseret, hvordan lokale påvirkninger skal vurderes.

I relation til faste forbindelser har det været almindelig praksis at fastsætte et krav om, at de regionale hydrografiske påvirkninger skal være så tæt på 0 som muligt. I nogle anlægsprojekter er der derfor tilstræbt en form for en nul-løsning, mens det i andre projekter ikke nødvendigvis har været vurderet miljømæssigt hensigtsmæssigt, da en kompensationsafgravning kan have negative afledte miljøeffekter. Det vil i hvert enkelt projekt bero på en konkret vurdering uanset, om projektet ligger kystnært eller til havs.

Undervandsstøj

Danmarks Naturfredningsforening stiller spørgsmålstejn ved, om miljømål 11.1 og 11.2 opnås, da der mangler viden om påvirkningen af havdyr (udover havpattedyr), og foreningen foreslår derfor øget vidensindsamling på dette område. Derudover foreslår foreningen, at der iværksættes indsatser for lavfrekvent støj, at der kommer større fokus på, at miljømål 11.3 vedrørende Forsvarets aktiviteter efterleves, at nye EU-tærskelværdier implementeres i dansk lovgivning, og at der udarbejdes vejledninger for anvendelse af afværgeforanstaltninger.

Sund & Bælt foreslår, at der oprettes et centralt register over støjende aktiviteter hos myndighederne, hvor det er muligt at indberette og ansøge om en reservation til at kunne udsende

impulsstøj. Et sådant register vil gøre det muligt at vurdere og undgå kumulative effekter fra samtidige projekter. Derudover foreslår Sund & Bælt, at der kun stilles krav om anvendelse af BAT i relation til miljømål 11.2 og 11.14, hvis det er nødvendigt for at overholde specifikke krav i forbindelse med en tilladelse eller lignende. Sund & Bælt foreslår desuden, at det danske havområde opdeles i Nordsøen, Bælthavet og Østersøen, og at god miljøtilstand er opnået, når aktiviteter planlægges således, at der ikke forekommer impulsstøj i mere end 20 pct. af et af de tre havområder.

Danske Havne ser positivt på udbredelsen af best practice vedrørende undervandsstøj og ønsker, at eventuelle negative afledte effekter for havnene og deres kunder medtages i analyserne.

Miljøministeriet er opmærksom på, at der fortsat er behov for vidensindsamling ift. undervandsstøjs effekter på havdyr. Miljøministeriet oplyser, at der pågår internationale projekter med det formål at forbedre dette vidensgrundlag. Miljøministeriet oplyser desuden om Forsvarets aktiviteter, at Forsvaret ikke er omfattet af havstrategidirektivets forpligtelser. Der er dog et generelt internationalt fokus på mitigerende af forsvarsaktiviteter ift. effekter på særligt hvaler. Miljøministeriet takker for forslag angående indsatser for vedvarende lavfrekvent støj samt forvaltningsredskaber mhp. overholdelse af EU-tærskelværdier for impulsstøj, som tages med i overvejelserne i Danmarks Havstrategi III.

Klimaforandringer

WWF og Tænketanken Hav ønsker større fokus på, hvordan klimaforandringer vil forværre havmiljøtilstanden og forstærke nogle af de eksisterende problemer. Begge organisationer ønsker miljømål og nye indsatser rettet mod klimaforandringer. Tænketanken Hav ønsker desuden, at der tages højde for klimaforandringer i tærskelværdier.

Da klimaforandringer ikke er en særskilt deskriptor under havstrategien, fastsættes der ikke miljømål og indsatser herfor. Den danske indsats for CO₂e -reduktioner fastsættes i andet regi. Indsatsprogrammet indeholder dog en supplerende indsats om, at Danmark har meldt sig ind i den internationale organisation Ocean Acidification Alliance, hvis formål bl.a. er at øge viden om klimaforandringernes påvirkning på havmiljøet. Ligeledes arbejder Danmark via de regionale havkonventioner HELCOM og OSPAR med en række klima- og forsøringsrelaterede problematikker og handlinger.

Havstrategiens anvendte tærskelværdier er overvejende regionalt eller subregionalt koordinerede. Derfor er det også en regional eller subregional opgave, at de i tilstrækkelig grad tager højde for kumulative effekter og andre presfaktorer, herunder også klimaforandringer. Både HELCOMs og OSPARs strategier indeholder således også målsætninger om, at dette skal ske.

Opsamling af dumpet ammunition

Sammenslutningen af "Nej tak"-foreninger ønsker en zone på en km langs den danske kyst, hvor dumpet ammunition skal opsamles.

Miljøministeriet er opmærksom på, at der findes ammunition på havbunden i de danske farvande, primært fra de to verdenskrige. En stor del af ammunitionen i de åbne danske farvande er ikke kortlagt.

Miljøministeriet har netop udgivet en [rapport](#), der viser, hvor der er historiske vrage med ammunition i de danske kystvande. Miljøministeriet vil overveje tiltag i regi af Danmarks Havstrategi III.

Ikkehjemmehørende arter

Danmarks Naturfredningsforening ønsker, at Danmark arbejder for at begrænse ikkehjemmehørende arter på EU-niveau, eftersom Danmark gør brug af en undtagelse. Danmarks Naturfredningsforening ønsker desuden, at der gøres mere for at begrænse indvandring af ikkehjemmehørende arter i forbindelse med udbygningen af havvind, bl.a. modellering af spredning af arterne mellem parkerne, krav om tiltag, der kan minimere fundamenternes evne til at agere som kunstige rev og dermed trædesten for ikkehjemmehørende arter samt krav om kontinuerlig overvågning af ikkehjemmehørende arter inden for vindmølleparkerne. Danmarks Naturfredningsforening ønsker derudover, at der igangsættes et fokuseret arbejde for, at alle lande tiltræder ballastvandskonventionen samt internationale regler om skibsbegroning.

Dansk Forening for Rosport, Dansk Kano og Kajak Forbund og Dansk Sejlunion ønsker, at bekæmpelse af skibsbegroning ikke står isoleret, men bør ses i sammenhæng med andre initiativer, når det gælder fritidsfartøjer. Foreningerne ønsker at bidrage til gennemførelsen af indsatsen, f.eks. ved udvikling af værktøjer eller oplysningskampagner eller ny regulering af håndtering af skibsbegroning.

Miljøministeriet bemærker, at der er øget forskningsmæssigt fokus på udbygningen af vindenergiens mulige påvirkninger af spredningen af ikke-hjemmehørende, herunder invasive arter. Ny viden vil blive brugt i forbindelse med Danmarks Havstrategi III.

Med hensyn til ballastvandskonventionen og skibsbegroning er Danmark aktiv i IMO-sammenhæng for at reducere tilførsel af ikke-hjemmehørende arter fra disse mulige kilder. Miljøministeriet arbejder også i de regionale havkonventioner OSPAR og HELCOM med samme formål. Ved udarbejdelsen af en kommende national strategi for skibsbegroning vil det være oplagt at inddrage alle relevante aktører, herunder også aktører beskæftiget med fritidsfartøjer.

Havpattedyr

Danmarks Naturfredningsforening mener ikke, at det er relevant at vurdere, om miljømålet vedrørende bifangst af havpattedyr er opnået, når der er kommet en tærskelværdi for bifangst, som er strengere end selve miljømålet. Samtidig mener foreningen, at vurderingerne bygger på forældede data og stiller derfor spørgsmålstegn ved konklusionerne. Foreningen ønsker yderligere indsatser rettet mod den kritisk truede bestand af marsvin i Østersøen samt indsatser for at forbedre gråsælernes forudsætninger for reproduktion i Danmark.

Foreningen for skånsomt kystfiskeri ønsker, at det kommer til at fremgå af indsatsprogrammet, at de største trusler mod marsvin er mangel på føde og støj.

Miljøministeriet mener fortsat, det er relevant at vurdere, om miljømålet for marsvin i danske havområder er nået. De nye regionale tærskelværdier er desuden vigtige i vurderingen af, hvorvidt der opnås god miljøtilstand for bifangst og vil derfor indgå i den kommende tilstandsvurdering for Havstrategi III.

Miljøministeriet oplyser, at viden om bifangst af havpattedyr løbende forbedres, og at nyere data derfor vil indgå i Danmarks Havstrategi III. Miljøministeriet er opmærksom på den kritisk truede bestand af marsvin i Østersøen, bestandsnedgangen af Bælthavsmarsvin samt gråsælernes lave reproduktionstal i Danmark. Forslagene vil blive overvejet ifm. Danmarks Havstrategi III.

Ministeriet for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri arbejder i indeværende Natura 2000-planperiode (2022-2027) videre med at indføre den nødvendige fiskeriregulering i Natura 2000-områderne med

henblik på beskyttelse af bl.a. marsvin. Det kan nævnes, at der primo 2024 er igangsat et arbejde i regionalt regi (Baltfish) med henblik på beskyttelse af bæltblandsbestanden af marsvin.

Miljøministeriet er opmærksom på, at støj og mangel på føde ser betydelige presfaktorer for marsvin. Miljøministeriet oplyser, at analyser viser, at bifangst af marsvin i bl.a. danske havområder er af sådan et omfang, at det ikke er foreneligt med god miljøtilstand.

Pelagiske habitater

Danmarks Naturfredningsforening ønsker, at der afsættes ressourcer til at få styr på data fra overvågning af plankton samt at der sikres de rette protokoller.

Foreningen stiller sig skeptisk overfor, at deskriptoren for pelagiske habitater løftes gennem fire andre deskriptorer, som ikke til sammen vil sikre målopfyldelse. For tre af deskriptorerne er der brugt en undtagelsesbestemmelse, hvorfor de ikke forventes at opnå en god miljøtilstand.

Miljøministeriet gennemførte i 2022 og 2023 en konsolidering og kvalitetssikring af data for fytoplankton og mikrozooplankton. Data for mesozooplankton blev konsolideret af Aarhus Universitet i 2023, og Miljøministeriet har i 2024 afsat midler til at gennemføre den udestående kvalitetssikring af data for mesozooplankton. Desuden er Miljøstyrelsen pt ved at udarbejde en kvalitetssikringsmodel, som skal sikre fremadrettet kvalitetssikring af de danske data. Dette ventes på plads i 2025.

Pelagiske habitater påvirkes af en række forskellige presfaktorer, herunder næringsstoffer, fiskeri og klimaforandringer. Miljøministeriet er ikke bekendt med mulige indsatser rettet særskilt mod pelagiske habitater. Derfor løftes pelagiske habitater gennem indsatser for andre deskriptorer.

Havets fødenet

Danmarks Naturfredningsforening ønsker, at de kommende miljømål for havets fødenet sætter mål og rammer, der kan føre til en forbedret tilstand for fødenettet, og som myndigheder kan regulere på baggrund af. Foreningen ønsker desuden, at der udvikles indikatorer, der kan hjælpe til vurderingen af diversiteten og balancen i fødenettet, samt at der iværksættes væsentlige nye indsatser.

Miljøministeriet oplyser, at arbejdet med at sætte miljømål for havstrategi III er i gang og forventes i offentlig høring i løbet af 2024. Fødenettet omhandler sammenspillet mellem alle elementer i havet, og der vil derfor være en positiv miljøgevinst på fødenettet af langt de fleste mål og indsatser sat i havstrategien – dvs. også dem, som er sat under andre emner i havstrategien.

Der arbejdes på en regionalt koordineret tilgang til, hvordan man vurderer, om et fødenet er i balance, herunder udviklingen af indikatorer. Danmark deltager aktivt i dette arbejde.

Havbundens integritet

Danmarks Naturfredningsforening og Havsamarbejdet Østjylland ønsker, at der iværksættes flere indsatser i forhold til tab af havbunden. Havsamarbejdet Østjylland ønsker desuden, at miljømålene vedrørende havbunden bliver mere konkrete, så det bliver nemmere at vurdere, om forvaltningen understøtter opnåelsen af en god miljøtilstand.

GEUS ønsker en detaljeret og kvantitativ havbundskortlægning for at kunne fastsætte tærskelværdier og miljømål. Sund & Bælt ønsker en kortlægning over den historiske udbredelse af stenrev og andre hårdbundssubstrater samt en opgørelse over, hvor der med fordel kan etableres nye hårdbundssubstrater, og hvor etableringen af transportinfrastruktur kan bidrage til dette. Sund & Bælt foreslår, at etableringen af transportinfrastruktur i områder, hvor der tidligere har været

hårdbundssubstrater, ikke klassificeres som tab af havbund, og organisationen foreslår, at der medtages viden siden minimum 1992.

Sund & Bælt ønsker, at der ved fastsættelse af tærskelværdier for tab af havbunden tages højde for, at havbunden, især i de dele af havområdet, som påvirkes af stærk strøm og bølger, ofte udgøres af en dynamisk mosaik af havbundstyper i langsigtet forandring. Sund & Bælt ønsker konkret, at etablering af ny transportinfrastruktur ikke nødvendigvis vurderes at føre til tab af havbund, men i stedet kan føre til en ny naturtype med en væsentlig naturværdi. Sund & Bælt ønsker desuden en tidsmæssig grænse mellem forstyrrelse og tab af havbunden, og at der ikke er tale om et tab, hvis havbunden i løbet af to havstrategiperioder (12 år) vurderes at være reetableret i en tilstand, som bidrager positivt til havmiljøet.

Der indgår i indsatsprogrammet en række indsatser ift. tab af havbunden, herunder udpegning af 10 pct. strengt beskyttede områder i 2030 og en reduktion af arealet udlagt til råstofindvinding. Miljøministeriet bemærker desuden, at det danske indsatsprogram er udformet, så det reflekterer de miljømål, der fremgår af den danske havstrategi fra 2019. MIM vil tage bemærkningerne fra Havsamarbejdet Østjylland i betragtning ved udarbejdelsen af miljømål for den kommende planperiode.

Miljøministeriet er enige i, at kortlægning af havbunden er en vigtig forudsætning for at kunne arbejde med tærskelværdier og miljømål samt vurdere tab og forstyrrelse, da kortlægningen bl.a. giver en både geologisk og biologisk baselinetilstand. Der arbejdes derfor løbende med at forbedre den danske kortlægning af havbunden. Idet der er tale om store områder, foretages kortlægningen trinvist, og der er senest afsat 10,8 mio. kr. under EHFAF suppleret med 1,2 mio. kr. fra NOVANA-programmet.

Ift. klassificering af tabt havbund foregår en stor del af dette arbejde på EU-niveau samt i de regionale havkonventioner.

Miljøministeriet vil tage forslagene fra Sund & Bælt i betragtning i forbindelse med det videre arbejde med udvikling af metoder til tilstandsvurderinger af havbundens integritet i EU-regi.